

OPINII PRIVIND CONCEPTUL FORȚEI DE RĂSPUNS NATO

VIEWS ON NATO RESPONSE FORCE

Lt.col.drd. Jan-Florin GANEA*

„Forța de răspuns a NATO (...) va contribui la abilitatea forțelor NATO de a opera împreună oriunde în teritoriul alianței și în operații largite de management al crizelor”.
Jaap de Hoop Scheffer¹

Conceptul de forță de răspuns a NATO (NRF) a apărut după Summitul de la Bruxelles din iunie 2003. Intenția a fost asigurarea unei structuri înalt tehnologizate, flexibile, cu capacitate ridicată de dislocare, interoperabilă și autosustenabilă. NRF include componente terestre, aeriene, maritime și de forțe speciale, pregătite să intervină oriunde interesele alianței o cer. În cei zece ani de existență, compoziția și modul de utilizare au suferit transformări succesive, în acord cu evoluția mediului de securitate și prioritățile declarate.

The NATO Response Force concept was born after Bruxelles Summit, in June 2003. The intention was to articulate a highly advanced, flexible, deployable, interoperable and self-sustainable structure. The NRF includes land, air, maritime and special operation forces components, ready to intervene wherever the alliance interests require. In these ten years of existence, its composition and combat use have undergone successive transformation in accordance with the evolution of security environment and declared priorities.

Cuvinte-cheie: NRF; dislocare; transformare; priorități.

Keywords: NRF; deployable; transformation; priorities.

Originile

Alianța Nord-Atlantică a debutat prin Tratatul de la Washington din 1949, al cărui obiectiv de bază îl constituie securitatea membrilor săi. Elementul central al tratatului, articolul 5, stipulează că un atac asupra unuia dintre membri va fi tratat ca un atac asupra tuturor membrilor, sugerând astfel măsurile reparatorii și atitudinea de solidaritate tip „toți pentru unul, unul pentru toți”.

Analizând originea necesității acestui concept al apărării colective, trebuie să ne amintim circumstanțele de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, când forțele militare aliate au început retragerea din teatrul european de operații militare. La vremea respectivă, în condițiile în care națiunile europene abia își cristalizau structurile afectate de ororile războiului, s-a pus problema evitării vidului de securitate și asigurarea unei

forțe gata să intervină în caz de necesitate. Se crease precedentul agresiv al marelui aliat de la est (URSS) din zona Berlinului, așa că aliații vestici au înțeles că intențiile sovietice nu mai concordau cu dezideratele democratice occidentale.

După o perioadă în care SUA a menținut o prezență solidă în Germania învinsă, cu costuri care începeau să nu își justifice în întregime rațiunea, în anul 1960 se decidea înființarea Forței Mobile a Comandamentului Forțelor Aliate din Europa (AMF, Allied Mobile Force), marcând prin aceasta și zorii „Războiului Rece”. AMF era destinată pentru descurajarea agresiunilor împotriva aliaților, apărarea și reasigurarea teritoriului acestora, iar după încheierea Războiului Rece, de misiunea din ce în ce mai importantă a răspunsului la crize. Inițiatorul acestei structuri a fost Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR) de atunci, generalul Lauris Norstad, care a realizat necesitatea înființării unei forțe mobile dislocabilă rapid pentru Comandamentul Aliat din Europa

*Centrul de Instruire pentru Tancuri și Auto,
Pitești
e-mail: jganea@yahoo.com

(ACE, Allied Command Europe) în vederea descurajării intimidării, coerciției și agresiunii împotriva țărilor aliate aflate în flancurile de nord și de sud ale spațiului european al alianței². La acel moment, în aceste țări exista o prezență foarte limitată a forțelor militare aliate, iar prin introducerea AMF s-ar fi realizat proiectarea unei capabilități multinaționale de descurajare, capabilă de ripostă imediat după primirea unei solicitări în acest sens.

Transformarea

În anul 1990, cu ocazia Summitului NATO de la Londra, Manfred Wörner, secretarul general al alianței, declara că Războiul Rece s-a încheiat și alianța intră într-o nouă eră caracterizată de cooperare. Ca atare, la nivelul specialiștilor începea articularea unei structuri care urma să continue asigurarea securității imediate a aliaților, dar să răspundă, în același timp, noilor orientări și transformări. Marea majoritate a decidenților NATO înțelegeau că rațiunile unor forțe masive, capabile de riposte ofensive pe spații largi geografic, nu își mai aveau rațiunea de a exista și în schimb era nevoie de o forță mai redusă numeric, dotată cu tehnologie performantă, capabilă de lovituri rapide și cu impact puternic. Aliații erau de acord că forțele de reacție rapidă ale NATO trebuie să dovedească o înaltă stare de operativitate, capacitatea de a răspunde la diferite solicitări, capacitate de dislocare și să fie multinaționale. Multinaționalitatea servea obiectivului de cooperare în interiorul alianței, dar în același timp reprezenta un factor ponderator al cheltuielilor militare, deoarece împărțea greutatea susținerii forței între mai mulți participanți. Aceste trăsături recomandă forțele de reacție rapidă pentru operațiile expediționare desfășurate la distanțe strategice de Europa și America de Nord, precum și pentru a întări alte contingente în spațiul Tratatului Nord-Atlantic.

Transformarea a plecat de la evoluția a două concepte: o forță de reacție imediată (IRF, Immediate Reaction Force) formată din elementele destinate a reacționa în primă urgență, reprezentată inițial de AMF, și o forță de reacție rapidă (RRF, Rapid Reaction Force), destinată a susține, ulterior, introducerea în luptă a primului eșalon expediționar. De la inițierea conceptului până în anii '90, rolul de RRF a fost îndeplinit de Corpul 1 Britanic, principala contribuție a Regatului Unit la apărarea Germaniei de Vest, și care, la patru decenii de la destinația inițială a fost transformat

în Corpul Aliat de Reacție Rapidă multinațional (ARRC – Allied Rapid Reaction Corps). ARRC a fost inițial dislocat la Bielefeld, RFG³ (1951) și în 1992, odată cu transformarea în ARRC, a fost mutat la Rheindahlen iar structura de personal a păstrat cadrul de bază britanic, inclusiv funcția de comandant, integrând însă și aproximativ 40% funcții ocupate de către militari din țările aliate.

Exemplul dat cu ARRC a fost multiplicat, astfel încât astăzi exista opt corpuri multinaționale staționate în Europa, dintre care șase, incluzând ARRC, cu o stare de operativitate ridicată⁴. Reacția rapidă devenise deja elementul central al noii structuri de forțe a NATO⁵. În cele din urmă, conceptele IRF și RRF au fost abandonate în favoarea HRF și FLR, prin care NRF oferă Alianței o capabilitate de reacție rapidă formată din cca. 20.000 de oameni pe fiecare rotație de 6 luni (un an, începând cu 2013). În absența unei concepții de întreținere unice, corpurile cu dislocare rapidă multinaționale HRF – HRF(L) constituiau modele izolate de capabilitate. Principala calitate a conceptului Forței de Răspuns a NATO (NRF) multinaționale, așa cum a fost agreat de către șefii de state și guverne la Summitul NATO de la Praga din 2002, era aceea de a conecta corpurile dislocabile printr-o schemă comună de rotație și adoptarea unor tactici, tehnici și proceduri standardizate. În esență, NRF a oferit structura de rezistență a capabilității de reacție rapidă a NATO, iar corpurile de dislocare rapidă au asigurat cărămizile edificiului. Aceasta reprezenta simbioza perfectă între o capabilitate expediționară crescută și un concept de întreținere inovator.

Prezentul

Începând cu anul 2003, forța de răspuns a NATO oferă Alianței o capabilitate de reacție rapidă diferită de tot ce a avut NATO la dispoziție pe timpul Războiului Rece și chiar relativ la ceea ce există la dispoziție astăzi, în întreaga lume, cu excepția Statelor Unite. Experiența acumulată prin rotațiile succesive a arătat că NRF reprezintă un concept solid și că transformarea dinamică declanșată odată cu crearea NRF se manifestă profund și amplu, la nivelul instituțiilor militare ale Alianței.

NRF este formată din trei componente principale, și anume:

- un comandament ce exercită comanda și controlul;
- o forță de răspuns imediat de tip joint formată din 13.000 de militari din țările alianței;

- masa forței de răspuns, formată din 15.000 de militari ce pot sprijini, la nevoie, forța de răspuns imediat.

La rândul ei, forța de răspuns imediat este formată din:

- o componentă terestră de nivel brigadă, incluzând elemente de sprijin (între 3.000 și 5.000 de militari);

- o componentă navală bazată pe grupurile navale în așteptare și grupurile navale de acțiune contra minelor;

- o componentă aeriană de luptă ce include și o componentă aeriană de sprijin;

- forțe speciale;

- o forță de protecție chimică, biologică, radiologică și nucleară.

Decizia de a folosi NRF se ia prin consens politic între cei 28 de membri ai alianței, pe baza analizei de la caz la caz, în cadrul Consiliului Nord-Atlantic (NAC, North Atlantic Council). Responsabilitatea operativă pentru forțele dislocate aparține, la fel ca în toate operațiile NATO, Comandantului Suprem Aliat pentru Europa (SACEUR, Supreme Allied Commander Europe). Comanda operațională a NRF alternează între cele două comandamente operaționale combinate de la Napoli (Italia) și respectiv Brunssum (Olanda).

NRF este un sistem rotațional, aliații dedicând forțe terestre, maritime și aeriene pentru forța de răspuns imediat pe o durată de până la 12 luni. Pentru fiecare misiune, pachetul de forțe va fi ajustat ca valoare și capacitate pentru a corespunde cu tipul de sarcini specifice. Participarea în forța de răspuns imediat este precedată de instruirea națională, urmată de pregătirea joint împreună cu ceilalți participanți din cadrul forței multinaționale. Un exercițiu major este organizat anual pentru a atesta capacitatea comandamentului operațional combinat de a comanda NRF. Exercițiul STEADFAST JAZZ, desfășurat în noiembrie 2013, a constituit certificarea pentru NRF 2014, din care fac parte forțe din 19 țări ale alianței⁶.

Scopul NRF este de a fi în măsură să asigure un răspuns militar rapid la apariția unei crize fie pentru o cauză de apărare colectivă, fie pentru alte operații de răspuns la crize. Această forță permite NATO să răspundă la orice criză din orice locație geografică. De la înființare, NRF a participat la protecția Jocurilor Olimpice de vară din 2004, Grecia și au fost dislocate pentru a sprijini alegerile prezidențiale din Afganistan, în același an. Elemente

NRF au mai participat la sprijinirea operației de răspuns la dezastre (cutremur) din Pakistan, 2005-2006, și la limitarea efectelor uraganului Katrina din SUA, 2005.

Totuși, unele semne de întrebare au apărut odată cu semnalarea unor neajunsuri în asigurarea unor capacități cheie ale forței de răspuns. Pe termen lung, eșecul de a asigura anumite componente operaționale critice are potențialul de a genera îndoieli referitor la capacitatea operațională reală și viabilitatea pe termen lung. În acest sens au fost făcute încă de la început propuneri de scădere a nivelului de ambiție a NRF, pentru a se asigura încadrarea în obiectivele propuse⁷. În ciuda faptului că aceste considerente constituie un motiv de îngrijorare, persistența acestor argumente nu ridică îndoieli referitoare la robustețea conceptului de NRF. Motivația situației este provocarea cu care se confruntă unii dintre aliați în încercarea de a destina o parte a celor mai pregătite forțe ale lor pe o poziție de așteptare, în timp ce ei sunt angajați simultan în operații expediționare cu spectru larg.

Se poate spune că o parte dintre neajunsuri sunt efectul modului în care NATO generează forțe pentru operațiile de la începutul secolului XXI, și anume:

- eșecul de a implementa procedurile NATO de planificare a apărării, astfel încât generarea forțelor să fie mai predictibilă, eficientă și sustenabilă în timp;

- întrucât nu există posibilitatea de a beneficia de o finanțare comună împotriva unei părți a costurilor neprevăzute, dislocările de urgență ale NRF sunt un factor descurajator pentru aliații care, altfel, ar putea fi pregătiți să contribuie cu forțe la rotațiile NRF, dar sunt îngrijorați că ar putea să se confrunte cu cheltuieli mari, neprevăzute în bugete, dacă aceste forțe sunt dislocate într-o situație de criză⁸;

- divizarea excesiv de rigidă a forțelor Alianței pe diferite categorii, care nu permite folosirea flexibilă de către NATO a tuturor capacităților aflate la dispoziție și creează complicații în utilizarea NRF;

- procesul de estimare a capacităților diferitelor rotații ale NRF este bazat excesiv pe compararea situației existente față de unele cerințe generice prestabilite, fără să se ofere flexibilitate în acceptarea contribuțiilor reale puse la dispoziție de statele membre.

În toate circumstanțele, capacitatea specială a Alianței de a planifica și a desfășura operații

multinaționale expediționare și de a combina abilități individuale într-o forță coerentă va face posibil ca moștenirea AMF să se repersonalizeze cu succes în NRF.

NOTE:

1 Punctul 57 din Declarația Summitului de la Chicago, disponibil la http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease, accesat la 27 februarie 2014.

2 Robert O. Keohane, Joseph S. Nye, Jr., Stanley Hoffmann *After the Cold War: international institutions and state strategies in Europe, 1989-1991*, Harvard University, 1993, p. 26.

3 Republica Federală Germania.

4 HRF – High Readiness Force, forță cu grad de operativitate ridicat, spre deosebire de FLR – Forces of Lower Readiness, forțe cu grad de operativitate scăzut, conform AAP-06, *NATO Glossary of Terms*, NATO Standardization Agency, 2009.

5 NFS – NATO Force Structure, structura de forțe a NATO, care include ca FLR: ARRC-GBR, DEU-NLD Corps, EUROCORPS; NRDC-ESP, NRDC-ITA, NRDC-TUR, NRDC-GRC și RRC-FRA, iar ca FLR: MNC-NE (POL).

6 http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2013_02/20130220_130220-factsheet_nrf_en.pdf, accesat la 23 aprilie 2014.

7 Diego A. Ruiz Palmer, *De la AMF la NRF*, în revista „NATO la 60 de ani”, disponibilă la <http://www.nato.int/docu/review/2009/0902/090204/RO/index.htm>, accesat la 16 aprilie 2014.

8 *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE

Barry Charles, *Building Future Transatlantic Interoperability Around a Robust NATO Response Force*, în *Transatlantic Current* nr. 7, octombrie 2012, Institute for National Defence Studies, National Defence University, Washington D.C., SUA, disponibil la <http://www.ndu.edu/inss/docUploaded/Transatlantic%20Current%207.pdf>, accesat la 21 martie 2014.

Keohane O. Robert, Nye S. Joseph, Hoffmann Stanley Jr., *After the Cold War: international institutions and state strategies in Europe, 1989-1991*, Harvard University, 1993.

Ruiz Palmer A. Diego, *De la AMF la NRF*, în revista „NATO la 60 de ani”, disponibilă la http://www.nato.int/docu/review/2009/0902_090204/RO/index.htm, accesat la 16 aprilie 2014.

Gl.bg. Tomescu Cătălin, *Considerații privind instruirea Forțelor Terestre în contextul participării acestora la gestionarea conflictelor militare la nivel național și global*, teză de doctorat, biblioteca UNAp „Carol I”, București, cota D. 2518.

Transatlantic Current nr. 7, octombrie 2012, Institute for National Strategic Studies, National Defence University, Washington D.C., SUA, disponibil la <http://www.ndu.edu/inss/docUploaded/Transatlantic%20Current%207.pdf>, accesat la 21 martie 2014.

AAP-06, *NATO Glossary of Terms*, NATO Standardization Agency 2009.

Allied Command Operations Forces Standards, Volume VII, edition 2009.

www.nato.int